

А.М. Павліков, д.т.н., професор, О.Г. Лаврінець, аспірант, Р.Є. Сальний,
А.Г. Черненко, П.М. Литвиненко, студенти

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЦЕГЛЯНИХ СТОВПІВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ НА КОСИЙ СТИСК

Викладено результати випробування цегляних стовпів на косий стиск. Запропоновано застосування діаграм стану цегляної кладки в їх розрахунках на міцність.

Ключові слова: цегляний стовп, косий стиск, діаграма стану цегляної кладки.

Постановка проблеми. Упровадження нормативного документа [1] націлює проєктантів у розрахунках міцності кам'яних та армокам'яних конструкцій елементів будівель і споруд застосовувати нелінійну деформаційну модель, котра повинна базуватися на діаграмах фізичного стану цегляної кладки. Разом з тим нові норми [1] пропонують залежності напружень від деформацій для цегляної кладки при стиску використовувати не тільки нелінійні, але й лінійні, параболічні, параболічно-прямокутні, прямокутні. При цьому необхідних експериментальних даних, котрі б однозначно обґрунтовували можливість реалізувати ту чи іншу пропозицію в інженерних розрахунках, недостатньо, що є проблемою в теорії розрахунків кам'яних та армокам'яних конструкцій. Особливо це відчувається, коли існує необхідність виконати розрахунки складнодеформованих цегляних конструкцій. Норми [1] із цього приводу не наводять конкретних рекомендацій, а ті, що викладені в джерелах [2, 3, 4] та в інших, суперечать даним експериментів.

Аналіз останніх досліджень і виділення не розв'язаних раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття. Окремі напрями з подолання зазначеної проблеми щодо створення методів розрахунків міцності кам'яних та армокам'яних елементів будівельних конструкцій при експлуатації їх в умовах складного деформування викладені в роботах [2, 3, 4]. Але зазначені напрями не ґрунтуються на сучасній методиці застосування нелінійної деформаційної моделі. Конкретні пропозиції, деталізовані до рівня застосування в інженерній практиці розрахунків міцності складнодеформованих елементів із залізобетону з використанням нелінійної деформаційної моделі, наведені в працях [5, 6] та ін. Аналіз цих пропозицій показує, що їх з успіхом можна використовувати в розрахунках міцності й складнодеформованих кам'яних та армокам'яних конструкцій за умови, що значення критичних деформацій кам'яної кладки ϵ_{cr} на діаграмі її фізичного стану при стиску повинні бути відомі. А це означає, що їх слід отримати з експериментів [7, 8]. У свою чергу наявність діаграми зробить можливим розрахунок граничних значень деформацій ϵ_{cu} з використанням математично обґрунтованого критерію міцності, що є актуальною задачею [7].

Формулювання цілей статті. Отримати експериментальні критичні значення деформацій ϵ_{cr} кам'яної кладки з метою розроблення надалі методу розрахунку міцності косостиснутих кам'яних та армокам'яних конструкцій на основі нелінійної деформаційної моделі.

Виклад основного матеріалу. Для розв'язання поставленої задачі були проведені експериментальні дослідження зразків цегляних стовпів з поперечним розміром 380×380 мм та висотою 14 рядів цегли на косе стискання. Випробування стовпів здійснювалось за допомогою преса ПММ–500 (рисунок 1). Для вимірювання деформацій цегляної кладки стовпів застосовувались індикатори годинникового типу

T1 – T8 із ціною поділки 0,01 мм, розташовані як уздовж кожного ребра зразків стовпчиків, так і посередині кожної їх грані (рисунок 3).

Рисунок 1 – Зразок С.3-1 цегляного стовпа в пресі ПММ–500 для випробування та його вигляд при руйнуванні вздовж ребра в місці розташування індикатора И-2

Завантаження цегляного стовпа здійснювалося з постійною швидкістю прикладання навантаження з кроком 20 кН. У процесі завантаження за показаннями кожного з індикаторів до журналу випробувань заносилися значення деформацій (таблиці 1, 2) і фіксувалося положення нейтральної лінії (рисунок 2). Показання кожного з індикаторів заносилися до журналу для кожного ступеня навантаження в момент його прикладання та після витримування цегляного стовпа під навантаженням протягом 10 хвилин.

Найбільш напруженим у зразкові С.3-1, як свідчать дані таблиць 1 і 2 та побудовані графіки $N-\epsilon$ деформування цегляної кладки під час випробувань (рисунок 2, 3), було ребро стовпа в місці встановленого індикатора Т2. А на ділянках, де були установлені індикатори И4 та И7, приросту деформацій не спостерігалось, що дало можливість зафіксувати положення нейтральної лінії та визначити форму стиснутої частини перерізу стовпа у вигляді прямокутної трапеції. Аналогічна картина спостерігалась у процесі випробування зразка С.4-1.

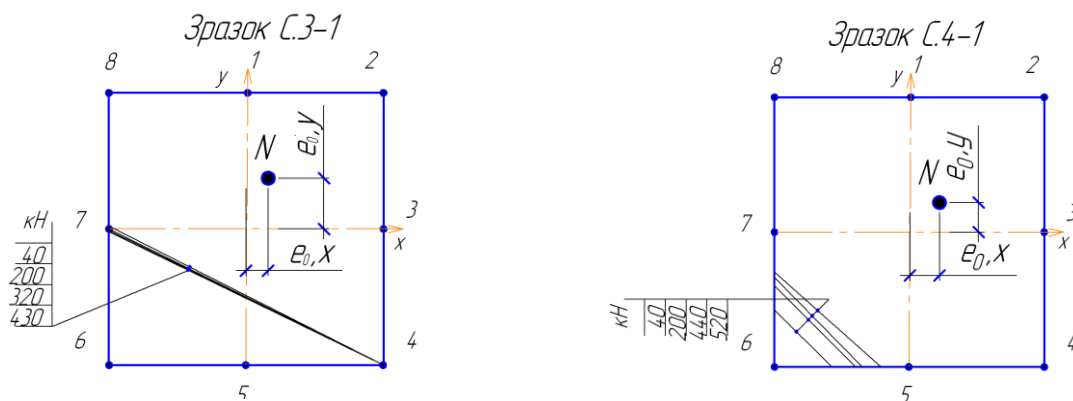
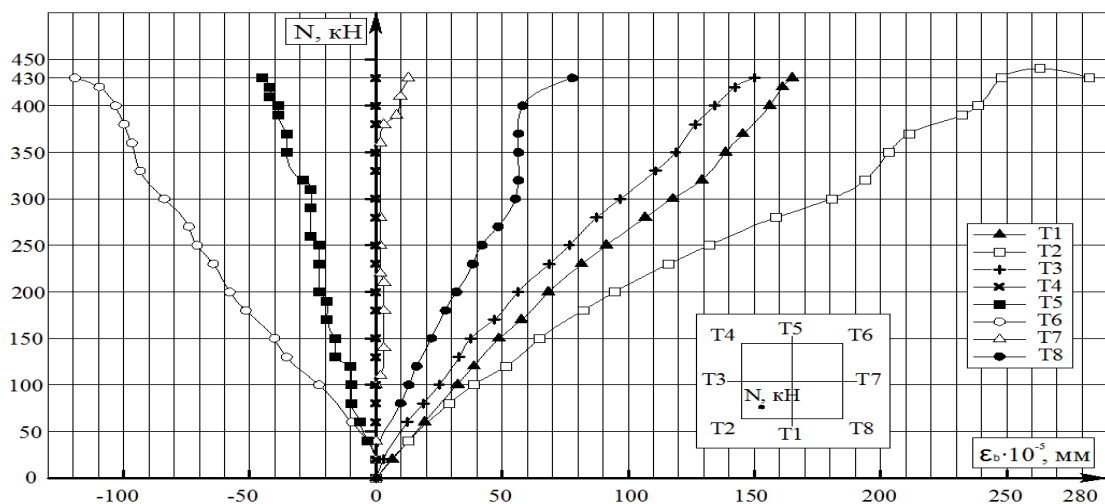

Рисунок 2 – Зміна положення нейтральної лінії в поперечних перерізах зразків С.3-1 та С.4-1 цегляних стовпів у процесі завантаження

Таблиця 1 – Значення відносних деформацій цегляної кладки в поперечному перерізі зразка цегляного стовпчика С.3-1

№ з/П	Навантаження, кН	Номери індикаторів на перерізі стовпчика							
		1	2	3	4	5	6	7	8
		Відносні деформації $\varepsilon_b \times 10^{-3}$ цегляної кладки в місцях розташування індикаторів Т1 – Т8							
1	40	0,097	0,129	0,063	0,000	-0,032	-0,032	0,000	0,032
2	80	0,258	0,323	1,281	0,000	-0,097	-0,161	0,000	0,097
3	120	0,387	0,516	0,297	0,000	-0,103	-0,323	0,194	0,161
4	160	0,532	0,710	0,422	0,000	-0,177	-0,452	0,032	0,229
5	200	0,684	0,945	0,563	0,000	-0,226	-0,581	0,032	0,319
6	240	0,871	1,255	0,719	0,000	-0,226	-0,677	0,016	0,403
7	280	1,068	1,584	0,875	0,000	-0,258	-0,774	0,016	0,519
8	320	1,290	1,939	1,063	0,000	-0,290	-0,903	-0,065	0,565
9	360	1,426	2,065	1,203	0,000	-0,355	-0,968	0,016	0,565
10	400	1,561	2,387	1,344	0,000	-0,387	-1,032	0,097	0,581
11	410	1,584	2,448	1,375	0,000	-0,419	-1,065	0,097	0,681
12	420	1,610	2,513	1,422	0,000	-0,419	-1,097	0,129	0,713
13	430	1,648	2,545	1,500	0,000	-0,452	-1,194	-0,194	0,777
14	440	1,745	2,632	1,617	0,000	-0,513	-1,240	-0,240	0,895
15	430	1,931	2,828	1,720	0,000	-0,568	-1,298	-0,265	0,945

Рисунок 3 – Графіки відносних деформацій цегляної кладки в поперечному перерізі стовпа С.3-1

Таблиця 2 – Значення відносних деформацій цегляної кладки в поперечному перерізі зразка цегляного стовпчика С.4-1

№ з/п	Навантаження, кН	Номери індикаторів на перерізі стовпчика							
		1	2	3	4	5	6	7	8
		Відносні деформації $\varepsilon_b \times 10^{-3}$ цегляної кладки в місцях розташування індикаторів Т1 – Т8							
1	40	0,023	0,045	0,097	0,061	0,035	-0,026	0,039	0,000
2	80	0,106	0,142	0,200	0,297	0,065	-0,052	0,061	0,048
3	120	0,203	0,258	0,323	0,394	0,084	-0,077	0,071	0,097
4	160	0,313	0,416	0,474	0,503	0,100	-0,116	0,097	0,158
5	200	0,452	0,590	0,613	0,606	0,129	-0,145	0,106	0,229
6	240	0,600	0,761	0,774	0,713	0,132	-0,177	0,132	0,319
7	280	0,752	0,945	0,919	0,826	0,158	-0,203	0,158	0,410
8	320	0,923	1,161	1,087	0,939	0,165	-0,213	0,190	0,503
9	360	1,087	1,387	1,226	1,065	0,181	-0,239	0,219	0,606
10	400	1,277	1,574	1,352	1,158	0,194	-0,271	0,229	0,735
11	420	1,390	1,684	1,413	1,255	0,197	-0,284	0,235	0,735
12	440	1,487	1,784	1,477	1,319	0,200	-0,306	0,258	0,771
13	460	1,635	1,910	1,574	1,452	0,197	-0,310	0,274	0,803
14	480	1,739	2,019	1,626	1,552	0,174	-0,342	0,290	0,800
15	500	1,829	2,081	1,616	1,632	0,100	-0,465	0,258	0,839
16	510	1,961	2,184	1,703	1,677	0,118	-0,629	0,271	0,881
17	520	2,103	2,269	1,854	1,712	0,132	-0,643	0,314	0,931
18	490	2,314	2,421	1,913	1,803	0,153	-0,674	0,352	1,122

Руйнівне значення навантаження для прийнятої схеми випробування цегляних стовпчиків на косе стискання складо: в зразкові С.4-1 – 520 кН при відносних деформаціях кладки $\varepsilon_{cu} = 2,269\%$, а в зразкові С.3-1 – 440 кН при відносних деформаціях кладки $\varepsilon_{cu} = 2,639\%$. Руйнування супроводжувалося відколюванням пластиноподібних частин кладки в найбільш напруженому ребрі (рисунок 1).

Висновки. Використана методика експериментальних досліджень цегляних зразків стовпчиків на косе стискання дозволяє отримувати граничні значення ε_{cu} деформацій кам'яної кладки при її руйнуванні. Результати експериментальних досліджень свідчать, що для розрахунків косостиснутих елементів із цегляної кладки слід розробити таку методику, яка б урахувала дійсну форму стиснутої зони, а не приймалась би прямокутною, як це рекомендується на сьогодні.

Література

1. Кам'яні та армокам'яні конструкції. Основні положення: ДБН В.2.6-162:2010. – [Чинні від 2011-09-01]. – К.: ДП Укрархбудінформ, 2011. – 97 с.
2. Каменные и армокаменные конструкции. Нормы проектирования: СНиП II-22-81. – [Чинні від 1983-01-01, відмінні від 2011-09-01]. – М.: Госстрой СССР, Стройиздат, 1983. – 40 с.
3. Вахненко, П.Ф. Каменные и армокаменные конструкции / П.Ф. Вахненко. – К.: Будівельник, 1990. – 184 с.
4. Еременок, П.Л. Каменные и армокаменные конструкции / П.Л. Еременок. – К.: Вища школа, 1981. – 224 с.
5. Павліков, А.М. Нелінійна модель напружено-деформованого стану косо завантажених залізобетонних елементів у закритичній стадії : монографія / А.М. Павліков. – Полтава: ПолтНТУ, 2007. – 259 с.

6. Митрофанов, В.П. Экстремальный критерий прочности железобетонных элементов у деформационной модели / В.П. Митрофанов, А.М. Павликов // Будівельні конструкції: зб. наук. праць. – К.: НДІБК, 2005. – Вип. 62. – Т.1. – С. 205 – 213.

7. Бамбура, А.М. К построению деформационной теории железобетона стержневых систем на экспериментальной основе / А.М. Бамбура, А.Б. Гурковкий // Будівельні конструкції. – К.: Будівельник, 2003. Вип. 59. – С. 121–130.

8. Роговой, С.И. О некоторых особенностях оценки предельных деформаций каменной кладки / С.И. Роговой, В.В. Пипенко // Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди: збірник наукових праць. – Вип. 14. – Рівне: НУВГП, 2006. – С. 302 – 309.

Надійшла до редакції 02.12. 2011

© А.М. Павликов, О.Г. Лаврінець, Р.С. Сальний,
А.Г. Черненко, П.М. Литвиненко

**А.Н. Павликов, д.т.н., профессор, О.Г. Лавринец, аспирант, Р.Е. Сальний,
А.Г. Черненко, П.М. Литвиненко, студенты**

Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЙ КИРПИЧНЫХ СТОЛБОВ, РАБОТАЮЩИХ НА КОСОЕ СЖАТИЕ

Изложены результаты испытания кирпичных столбов на косое сжатие. Предложено применение диаграмм состояния кирпичной кладки в их расчетах на прочность.

Ключевые слова: кирпичный столб, косое сжатие, диаграмма состояния кирпичной кладки.

**A.M. Pavlikov, D.Sc. in engineering, O.G. Lavrinets, post graduate student,
R.Y. Salnyi, A.G. Chernenko, P.M. Lytvynenko, students**

Poltava National Technical University named after Yuri Kondratyuk

THE RESULTS OF EXPERIMENTS OF BRICK COLUMNS THAT WORK ON SLANTING COMPRESSION

There are results of slanting compressive test of brick columns. It has been proposed to use of the diagram of condition of a bricklaying in their calculations for strength.

Key words: brick column, slanting compression, the diagram of a condition of a bricklaying.